

Spis treści

Wstęp	9
-------------	---

ROZDZIAŁ PIERWSZY

Współczesna przestępczość i jej teoretyczne interpretacje

1. Charakter i tendencje przestępczości w Polsce po przemianach społeczno-ustrojowych na przełomie XX i XXI wieku	11
1.1. Zmiany ustrojowe i ich wpływ na przestępczość	12
1.2. Rozmiary i dynamika przestępczości	16
1.3. Rodzaje przestępczości i jej związek z innymi rodzajami patologii społecznej	18
2. Uwarunkowania przestępczości i jej zróżnicowanie ze względu na status społeczny sprawców – nowe kategorie przestępców	21
3. Wybrane teorie przestępczości	23
3.1. Teorie biopsychologiczne (organiczne)	23
3.2. Teorie socjologiczne	25
3.2.1. Koncepcja ekologiczna – chicagowska szkoła kryminologiczna	25
3.2.2. Teoria zróżnicowanych powiązań Edwina H. Sutherlanda	28
3.2.3. Teoria napięcia Roberta Agnewa	30
3.3. Teorie kulturowe	33
3.3.1. Teoria neutralizacji Greshama M. Sykesa i Davida Matza	34
3.3.2. Koncepcja kultury warstw niższych Waltera B. Millera	36
3.4. Teorie kontroli społecznej	38
3.4.1. Teoria Trávisa Hirschiego	38
3.4.2. Teoria siły kontroli Johna Hagana	39
4. Kryminologia neoklasyczna – ogólne założenia	41
4.1. Racjonalność, ograniczona racjonalność i irracjonalność zachowań przestępczych	43
5. Współczesne teorie przestępczości	48
5.1. Koncepcja uwiedzenia przez przestępczość Jacka Katza	48
5.2. Przestępczość jako styl życia – koncepcja Glena D. Waltersa	49
5.3. Teoria Michaela Apter'a	50
6. Próba podsumowania teoretycznych interpretacji współczesnej przestępczości	53

ROZDZIAŁ DRUGI

Przygotowanie do warunków wolnościowych skazanych w trakcie odbywania kary oraz readaptacja w środowisku wolnościowym

1. Pojęcie readaptacji społecznej i jej konsekwencje	55
1.1. Pozytywne czynniki determinujące proces readaptacji społecznej ...	56
1.2. Negatywne czynniki determinujące przebieg procesu readaptacji społecznej	62
2. Współczesne koncepcje resocjalizacyjne w Polsce podejmujące problematykę reintegracji społecznej	66
2.1. Wielopasmowa koncepcja resocjalizacji z udziałem społeczeństwa Andrzeja Bałandynowicza	67
2.2. Koncepcja twórczej resocjalizacji Marka Konopczyńskiego	68
3. Przygotowanie społeczności lokalnej do współdziałania w procesie reintegracji społecznej byłych skazanych	69
3.1. Zmiany w polskim więziennictwie po wejściu Polski do Unii Europejskiej i ich wpływ na przebieg procesu readaptacji	77

ROZDZIAŁ TRZECI

Ewolucja systemów oddziaływań resocjalizacyjnych
i współczesne nurty w resocjalizacji. Od instytucjonalnej izolacji
w kierunku oddziaływań wolnościowych

1. Tradycyjne systemy resocjalizacji – celkowy, progresywny	84
2. Kryminologia klasyczna i pozytywistyczna – kształtowanie się nurtu resocjalizacji	89
3. Raport Roberta Martinsona – kontrowersyjne rozwiązania w praktyce karania i resocjalizacji instytucjonalnej	92
3.1. <i>Nothing works – What works?</i>	96
4. Współczesne modele resocjalizacji w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie	99
4.1. Modele i następstwa przystosowania do warunków izolacji	100
4.2. Model ryzyka i model dobrego życia	104
5. Rodzaje zakładów karnych w Polsce	106
5.1. Zadania i funkcje Indywidualnych Programów Oddziaływań	113
5.2. Współpraca zakładów karnych z rodziną i wolnościowymi instytucjami kontroli i opieki systemowej	118
6. Idea pomocy postpenitencjarnej	120
6.1. Wsparcie postpenitencjarne w Polsce	120

ROZDZIAŁ CZWARTY

Metodologiczne podstawy badań własnych

1. Cel badań	123
2. Problematyka badawcza – problem główny i pytania szczegółowe	124
3. Zmienne i wskaźniki	125
4. Metody i narzędzia badawcze	128
4.1. Analiza dokumentów	130
4.2. Wywiady ze zwolnionymi warunkowo, którzy skorzystali z pomocy Małopolskiego Centrum Integracji „Pro Domo”	130
4.3. Analiza indywidualnych przypadków – wywiady swobodne z warunkowo zwolnionymi	131
4.4. Wywiady z pracownikami zajmującymi się osobami zwolnionymi warunkowo	133
5. Dobór populacji badawczej	134
6. Organizacja i przebieg badań	135
7. Sposób opracowania wyników badań własnych	137

ROZDZIAŁ PIĄTY

Analiza i interpretacja wyników badań własnych

1. Charakterystyka demograficzna osób zwolnionych warunkowo	139
1.1. Kariera kryminologiczna badanych	141
2. Rodzaje popełnionych przestępstw	142
2.1. Przedterminowe warunkowe zwolnienie	146
3. Realizacja trybu wykonywania kary pozbawienia wolności	147
3.1. Tryb programowego oddziaływania	147
3.2. Kontakty ze środowiskiem zewnętrznym	148
3.3. Formy pomocy i wsparcie społeczne realizowane w zakładzie karnym	150
3.4. Kryteria, zachowanie i przejawy resocjalizacji	151
3.5. Opinie kadry penitencjarnej na temat procesu readaptacji w czasie osadzenia	155
4. Readaptacja społeczna po opuszczeniu zakładu karnego	170
4.1. Środowisko społeczne osób zwalnianych	172
4.2. Rodzina	172
4.3. Instytucje społeczne – Małopolskie Centrum Integracji „Pro Domo”	174
4.3.1. Cechy demograficzno-osobowościowe i sytuacja społeczna osób przebywających w „Pro Domo”	175
4.4. Kontakty z rodziną w trakcie przebywania w ośrodku	176

4.5. Doświadczenia i refleksje wyniesione z pobytu w zakładzie karnym	177
4.5.1. Program resocjalizacji realizowany w „Pro Domo”	183
4.5.2. Skuteczność procesu readaptacji opierającej się na działalności „Pro Domo” w opinii skazanych	186
4.5.3. Czynniki wpływające na skuteczność pomocy „Pro Domo”	190
4.6. Inne formy instytucjonalnej pomocy społecznej	195
4.7. Działalność, opieka i kontrola kuratorska	197
4.7.1. Formy pomocy realizowane przez kuratora	199
4.7.2. Skuteczność udzielonej pomocy kuratora	200
4.7.2.1. Czynniki warunkujące efektywność pracy kuratora	200
4.7.2.2. Wiek	200
4.7.2.3. Płeć	201
4.7.2.4. Przejawy skuteczności pracy kuratora	201
4.7.2.5. Przejawy braku skuteczności działań kuratora	203
4.7.3. Okres przedterminowego zwolnienia a skuteczność pracy kuratora	203
4.8. Praca zawodowa	204
4.9. Ocena skuteczności terapii uzależnień przy zastosowaniu Kwestionariusza Orientacji Życiowej	205
5. Analiza indywidualnych przypadków – fragmenty historii życia	209
Uogólnienia i wnioski	227
Spis tabel i wykresów	233
Bibliografia	237
Nota o autorce	255